

Posudek vedoucího na bakalářskou práci kol. Markéty Utíkalové, Benešovský pivovar – jeho organizace a hospodaření ve 2. polovině 19. století a v 1. polovině 20. století, Praha 2015, 112s.

Jako téma své závěrečné písemné bakalářské atestace si kol. Markéta Utíkalová zvolila zmapování vývoje „nového“ pivovaru v Benešově vystavěného v roce 1897 jako investiční záměr následníka rakouského a uherského trůnu Františka Ferdinanda d' Este. Konkrétní podnikatelský subjekt autorka sleduje v širším rámci českého pivovarnictví 19. a 20. století s přihlédnutím k historii města Benešov. Ve zdejších zemědělském regionu náležel benešovský pivovar k poměrně významným průmyslovým podnikům, jemuž dosud česká historiografie nevěnovala adekvátní pozornost.

Předložený text standardně zahajuje úvod a pojednání o pramenech a literatuře. V úvodu je sledovaná problematika stručně vymezena a poměrně zevrubně jsou přiblíženy struktura a věcný obsah spisu. Stanovení cílů výzkumu se však autorka měla zabývat rozsáhleji (jedna, byť rozvitá věta je poněkud málo). Zejména však postrádám uvedení metod k jejich dosažení. Obdobně si více pozornosti zasloužila literatura k tématu. Očekával bych její kritický rozbor a stratifikaci podle významu pro naplnění bakalářského úkolu. Naopak na solidní úrovni jsou podány archivní prameny ke zkoumané tématice, kde je patrné vytěžení fondů Státního oblastního archivu v Praze. Otázkou zůstává, zda by některé materiály např. k Občanskému pivovaru Benešov nebylo možné najít i v benešovském Státním okresním archivu.

Ve vstupních kapitolách oceňuji snahu uchazečky o začlenění konkrétního pivovarského podniku do celkového kontextu vývoje pivovarnictví v českých zemích. M. Utíkalová zde prokázala dobrou schopnost práce s odbornou, byť někdy populárněji laděnou, literaturou. Možná v až příliš širokém nástinu (cca třetina rozsahu celkového textu) přehledně podala peripetie pivovarnictví na českém území od jeho počátků až do poloviny 19. století, dále připomněla inovace při výrobě piva na přelomu 18. a 19. století a v chronologickém sledu načrtla vývoj českého pivovarnického průmyslu do roku 1948. Následuje stručná informace o dějinách města Benešova jako místa historické paměti s akcentováním ekonomických aspektů vývoje (zvláště pivovarnictví), včetně vrchnostenského pivovaru na Konopišti. Na základě existující literatury si tak čtenář může udělat vcelku solidní kontextuální vhled do problematiky historie daného oboru v českých zemích, zejména v Čechách a seznámit se s místem děje.

Jádrem práce je kapitola šestá s názvem „Benešovský pivovar – jeho organizace a hospodaření ve 2. polovině 19. století a v 1. polovině 20. století, v níž je nejprve představen předchůdce studovaného podniku – Občanský pivovar Benešov z hlediska svého vzniku, organizace (majitelů, sládků) a postupně narůstajícího výstavu v letech 1880-1897. Dále přichází analýza „nového“ benešovského pivovaru od roku 1897, kdy arcivévoda František Ferdinand d' Este spojil pivovary konopištský a benešovský v jeden celek, který byl nákladně vybudován/přebudován v moderní závod s výstavem cca 50 000 hl piva ročně. Uvedený podnik je sledován od vzniku a organizace, přes strukturu zaměstnanců, včetně jejich platů, investice do inovací a rentability, výrobu piva, výstav pivovaru a odběr piva v lahvích až po jeho hospodářské výsledky. V řadě otázek se jedná o údaje, které obohacují poznatky o pivovarnictví na regionální úrovni Benešovska s přesahy do roviny zemské či státní. Benešovský pivovar např. vařil nejvíce piva v době protektorátu Čechy a Morava, neboť ho dodával do kantýn ozbrojených sil Německé říše (v kronice pivovaru se píše o Wehrmachtu, ale mnohem blíže byly dislokovány Waffen SS). Pokud je uváděno, že Němcům benešovské pivo chutnalo, je to spíše důkaz nízkých požadavků na jeho kvalitu. (Němci kromě obyvatel Bavorska „pěnivému moku“ příliš nerozumí.) Kolegové ze zkušenější generace badatelů v historických vědách – ctitelé české pivní kultury – se dokonce vyjádřili v tom smyslu, že takové dodávky piva by mohly být, s jistou dávkou nadsázky, považovány za svého druhu „odbojovou činnost“. Ze závěru díla je potom patrné vcelku úspěšné úsilí autorky zjištěné poznatky zobecnit a začlenit do širšího kontextu. Text spisu je doplněn odpovídajícím poznámkovým aparátem, tabulkami a grafy, seznamem použitých pramenů a literatury a instruktivními obrazovými přílohami.

Celkově je bakalářská práce kol. Markéty Utíkačové vystavěna na náležité pramenné základně a znalosti příslušné literatury, vyznačuje se odpovídající kritikou primárních i sekundárních zdrojů a střízlivou interpretací, lze ji proto plně doporučit k obhajobě.

V Praze, dne 17.8.2015

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.